

ročník 34 regionálny mesačník číslo 2 február 2024

Novohradské osvetové stredisko (NOS) Lučenec v rámci monitoringu kolektívov a jednotlivcov záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte uvádza cyklus predstavujeme hráčov na heligónke:

Milan Halaj a heligónka

Strojár a heligonkár **Milan Halaj** sa narodil 14. 2. 1968 v Lučenci. Základnú školu navštevoval v rokoch 1974 až 1982 (1. – 4. ročník v Žihľave a 5. – 8. ročník v Detvianskej Hute). V roku 1982 nastúpil na SOU strojárske v Detve, kde bol aj na internáte, v roku 1986 zmaturoval. Po maturite nastúpil do Podpoľianskych strojární v Detve ako zámočník – rysovač a pracuje tu dodnes.

Vyrastal v osade Žihľava pri obci Cinobaňa. Folklórom žije celý svoj život. Jeho starý otec hrával na husliach a Milan sa už ako 6-ročný chlapec chcel tiež naučiť hrať na husliach. Páčilo sa mu to, a preto mu jeho stará mama Katarína Halajová z prvého dôchodku kúpila husle (4/4), ktoré má doma dodnes. Keď mal 9 rokov jeho rodičia boli na zájazde v NDR, odkiaľ mu doniesli detskú klávesovú harmoniku, na ktorej sa tiež začal učiť hrať, chytal už rôzne tóny a melódie. Neskôr ako 10-ročný videl u svojho kamaráta Milana Gertliho z Dobročských Lazov bakelitovú dvojrádovú heligónku a keďže on na nej nehrával, požičal si ju domov. Začal sa na nej sám po večeroch učiť hrať a keďže sa chytal a rodičia videli, že mu to celkom dobre ide, kúpili mu na Látkach-Poliankach prvú drevenú dvojrádovú heligónku značky Kebrdle. Pokračoval v hraní a zdokonaľovaní sa. V jeho okolí nik na heligónke nehrával, teda sa nemal od koho učiť a ani s kým hrať. Počúval magnetofónové nahrávky (kazety) Matúša Mittera z Korytárok, ktorým sa inšpiroval a tak sa podľa uší učil ako samouk. Hrával len doma sám pre seba.

Neskôr, keď mal 14 rokov, chodil do Detvy na strednú školu a tam bol konkurz do FS Podpoľanec, ktorého sa zúčastnil a prijali ho. Tancoval v Podpoľanci, kde vtedy

na heligónke hrával Peter Purdek, ktorého hru na heligónke počúval, obdivoval, odkukával a neskôr s ním už aj hrával. Keď Peter Purdek v Podpoľanci skončil, nahradil ho Milan, hrával s nimi po vystúpeniach a rôznych podujatiach až do roku 1991. S Podpoľancom vystupoval aj na folklórnych Podpoľianskych slávnostiach v Detve.

Popri pôsobení vo FS Podpoľanec začal vystupovať aj na iných folklórnych podujatiach ako sólista-instrumentalista a hrával aj na odprávkach. Účinkoval na prvom ročníku heligonkárov v Budinej v r. 1993, mal 25 rokov a vyhral prvé miesto. Podujatia *Heligónky nad Budinou* sa zúčastňoval opakovane skoro každý rok, pričom sa viackrát umiestnil na prvom mieste.

Pokračovanie na s. 2

Vystupoval aj na iných heligonkárskech prehliadkach ako *Podstavekova heligónka v Brezne*, *Heligonkári v Čiernom Balogu*, *v Korytárkach*, *v Kokave nad Rimavicou*, *v Cinobani*. S kamarátom Petrom Kuricom z Detvy účinkovali na rôznych oslavách a akciách (dni obcí v regióne a podobne). Už 10 rokov pôsobí v Speváckej skupine *Spievanky z Lovinobane*, s ktorými začínal a hudobný sprievod im robí dodnes na rôznych vystúpeniach.

V minulom roku 2023 nahrávali jeho kamaráti Jozef Chlebničan, Peter Purdek a Róbert Veselovský CD s názvom „*Komu zahráš môj kamarát ak nie mne*“ kde bol Milan ako prizvaný hosť a jeho hra na heligónke si na tomto CD môžete vypočúť. Krst tohto CD je naplánovaný na máj 2024 na podujatí Heligónky nad Budinou.

V tomto roku plánuje nahrávať spolu s kamarátmi svoje prvé CD. Aj naďalej bude pôsobiť vo folklóre a s heligónkou v rukách bude rozdávať svojou hrou a spevom radosť všetkým.

Bc. Milan Gabera

Ľudia – roky – udalosti

Ľubomíra Žilková: „V novembri 2023 sme v Kokave nad Rimavicou sprístupnili Dom tradičného ľudového tkania“

Výpravkyňa vlakov, remeselníčka – tkáčka **Bc. Ľubomíra Žilková, rodená Murínová**, sa narodila 9. 2. 1964 v Hnúšti – Likieri, okres Rimavská Sobota. Základné vzdelanie nadobudla v r. 1970 – 79 v Kokave nad Rimavicou, Strednú priemyselnú školu dopravnú navštevovala v r. 1979 – 83 vo Zvolene. V r. 2001 – 04 vyštudovala prvý stupeň vysokoškolského štúdia v odbore andragogika na UMB v Banskej Bystrici. Od r. 1983 je až doteraz zamestnaná ako výpravkyňa vlakov na železničnej stanici v Kokave nad Rimavicou. Žije a tvorí v Kokave nad Rimavicou.

Pani Žilková, pôvodným povoláním ste železničiarka, ako ste sa dostali k tkáčskemu remeslu?

Áno, ako železničiarka pracujem vo funkcii výpravcu vlakov v železničnej stanici Kokava nad Rimavicou. S tkáčskym remeslom som sa stretávala od malička, tkala moja mama aj starká na vrchoch nad Utekáčom. Ja som pokračovateľkou v tradícii tkáčskeho remesla v našej rodine. Mojou snahou „remeselníčky – tkáčky“ je revitalizácia tradičného tkáčstva ako celku, od nástrojov na spracovanie ľanu, nástrojov na tkanie, ale aj materiálu, ktorý sa používa pri tkaní. Tkáčskemu remeslu sa venujem od r. 2003.

Aké krosná používate, z akých materiálov tkáte?

Krosná, na ktorých pracujem, som zdedila po starej mame, ale celkovo

mám momentálne štvoro krosien, na ktorých mám rozdielny materiál osnovy, ale aj rôzne väzby. Keď som sa začala aktívne venovať tkaniu, skúšala som pracovať s rôznymi materiálmi, ako konope, ľan, bavlna, ovčia vlna. Najviac mi učaroval ľan, ktorý bol v minulosti základným materiálom pri tkaní a jeho pestovanie bolo súčasťou života každej rodiny na dedine. Ľan priadny si v obmedzenej miere aj ja sama pestujem a ručne spracovávam. Spracovávam ho tak, ako ho spracovávala v minulosti moja stará mama i mama na lazoch. Od r. 2010 si sejem ľan priadny v mojej rodnej Kotoške, čo je miestna časť Kokavy nad Rimavicou. Všetky nástroje, ktoré používam pri spracovaní ľanu priadneho, ale aj pri tkaní, sú staré, pôvodné, zreštaurované nástroje. Postupne som sa naučila všetky úkony, ktoré sú potrebné aj pre prípravu tkania, ako snovanie osnovy, navíatie osnovy na krosná.

Čo všetko z ľanu vyrábate, akými technikami pracujete, čím svoje výrobky zdobíte? Možno si vaše artefakty aj zakúpiť?

Moje utkané výrobky sú špecifické práve použitím ručne pradeného ľanu, či už v osnove alebo zatkaný do výrobku. Pri tkaní využívam v osnove plátnovú väzbu, keprovú väzbu, rips. Farebnou variáciou zatkávaného materiálu tkám bytové doplnky, v ktorých sa snažím prepojiť tradičné tkáčske remeslo, akým je tkanie, prírodný materiál ľan a rôzne pôvodné vytkané vzory používané v našom regióne Gemer – Malohont. Ľan ako materiál zatkaný a zkomponovaný do moderného dizajnu má aj v súčasnosti veľké využitie v bytových doplnkoch, ale aj v odievaní. Medzi moje tkané výrobky patria handričkové pokrovce, ľanové prestierania a ľanové textilné doplnky, ako sú taštičky, vankúšiky a utierky.

Je súčasťou vašej umeleckej činnosti aj účasť na rôznych prehliadkach, súťažiach, festivaloch?

Moja kolekcia tkaných ľanových bytových doplnkov získala dvakrát ocenenie v celoslovenskej súťažnej výstave neprofesionálnej textilnej tvorby v Kremnici (2015, 2017). Posunúť tkáčske remeslo do roviny odievania sa mi

podarilo projektom „Folklórne parádnice“. Je to netradičná prezentácia tkáčskeho remesla formou detskej módnjej prehliadky, v ručne tkaných nadčasových odevoch je zatkávaný ručne pradený ľan a vytkané vzory sú vzory, ktoré zdobili v minulosti odevy v našom regióne. Moje tkané ľanové výrobky získali certifikát Regionálneho produktu Gemer-Malohont. Svoje skúsenosti s tradičným tkáčskym remeslom odovzdávam ďalej ako lektorka tkania na rôznych kultúrnych podujatiach. Spolupracujem s kultúrnymi inštitúciami, občianskymi združeniami – ÚĽUV Bratislava, Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote, OOCR Novohrad a Podpoľanie, Novohradské osvetové stredisko v Lučenci, MAS Malohont a mnohé iné, ktoré sa venujú tradičným remeslám. V r. 2020 som spolu so skupinou remeselníkov a dobrovoľníkov založila občianske združenie „Čarovná nitka“ v Kokave nad Rimavicou. Náplňou činnosti nášho združenia je spoznávanie histórie tradičných remesiel, osvojovanie si remesiel a ich následné predvádzanie širokej verejnosti. Od novembra 2023 sme v Kokave nad Rimavicou pre verejnosť sprístupnili „Dom tradičného ľudového tkania“ so stálou expozíciou „Od ľanu po plátno“. Expozícia je názornou ukážkou postupnosti ručného spracovania ľanu priadneho, od jeho zasatia, rastu, ručného spracovania až po zatkanie a vytvorenie hotového výrobku. Expozícia je doplnená o komentovanú prehliadku členkami občianskeho združenia, ktoré sa venujeme pestovaniu ľanu, čím získala na svojej jedinečnosti.

Pokračovanie na s. 4

Prezradíte nám svoje plány do budúcnosti?

V blízkej budúcnosti chceme v priestoroch Domu tradičného ľudového tkania realizovať workshopy, kurzy tkania a detské remeselné dielne. Pre mňa osobne ide o výrazný krok ku kvalitnejšej prezentácii tradičného tkáčstva a postupnosti ručného spracovania ľanu v regióne Gemer-Malohont. K pôvodnému domčeku plánujeme pristavať altánok, ktorý bude slúžiť pre účely vzdelávacích aktivít, určených hlavne pre deti na realizáciu remeselných dielní.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Pripomíname si

Ján Jalovecký

Rímskokatolícky kňaz, cirkevný hodnostár, biblista, pedagóg, hudobný skladateľ **Mons. Ján Jalovecký** sa narodil 7. 2. 1894 v Podkriváni, okres Detva (predtým okres Lučenec). Ľudovú školu navštevoval v Podkriváni (1900 – 06), gymnázium vyštudoval v Lučenci (1906 – 14). Nadväzne študoval teológiu v biskupskom kňazskom seminári v Rožňave (1915 – 16) a potom ako chovanec Pázmána na univerzite vo Viedni (1916 – 19). Za kňaza bol vysvätený 26. 10. 1919 v Dóme sv. Štefana vo Viedni.

V r. 1919 nastúpil na svoje prvé kaplánske miesto do Divína, kde sa neskôr stal farárom. V r. 1925 sa stal profesorom teológie a správcom kňazského seminára v Rožňave. V r. 1940 bol inkardinovaný do Spišskej diecézy, kde sa stal vicerektorom kňazského

seminára a v r. 1942 aj riaditeľom internátu pri Učiteľskej akadémii. V Spišskej Kapitule ho povýšili na pápežského komorníka, v r. 1944 sa stal kanonikom a v r. 1949 liptovským archidiakonom.

Vo svojej duchovnej činnosti sa zameriaval na štúdium biblistiky a liturgiky. V cirkevnej hudbe sa venoval najmä gregoriánskemu chorálu. Patril medzi predstaviteľov moderného liturgického hnutia hlásajúceho návrat k jednoduchosti cirkevných obradov prvých kresťanov. V r. 1940 – 44 pôsobil ako redaktor liturgického časopisu Svetlo, v ktorom publikoval svoje práce o katolíckom cirkevnom speve a liturgii. Neskôr redigoval edíciu Signum. Komponoval aj omše, tlačou mu vyšla *Sborová omša* (1941). Bol autorom kníh: *Krása našich bohoslužieb* (1940), *Hymny rímskeho breviára* (1942), *Roste nebesá* (1946) a i.

Ako člen liturgickej komisie sa zúčastnil na prvom vydaní Jednotného katolíckeho spevníka v r. 1937 v Trnave, ktorý zostavil hudobný skladateľ Mikuláš Schneider – Trnavský (1881 – 1958). Liturgickými článkami prispieval do časopisu *Duchovný pastier*. Od r. 1929 bol členom výboru Spolku sv. Vojtecha.

Publikovaný text som použil z nasledovnej literatúry: Biografický lexikón Slovenska 4. zv. Ch - Kl, Martin, Slovenská národná knižnica 2010, s. 154, ako aj Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska, Bratislava, Lúč 2000, s. 577 - 578.

Mons. Ján Jalovecký náhle zomrel 10. 3. 1950 v nemocnici v Levoči, pochovaný je v krypte pod presbytériom spišskej katedrály.

Július Krčméry

Evanjelický kňaz, cirkevný hodnostár **Július Krčméry** sa narodil 4. 2. 1889 vo Zvolene. Ľudovú školu vychodil v r. 1895 – 99 vo svojom rodisku, gymnáziá navštevoval v r. 1899 – 1907 v Banskej Bystrici a Banskej Štiavnici. Teológiu vyštudoval v r. 1907 – 11 na Evanjelickom kolégiu v Prešove, v r. 1911 bol vysvätený za evanjelického kňaza.

Na svoje prvé kaplánske miesto nastúpil v r. 1911 do mesta Nyíregyháza. V r. 1911 – 27 pôsobil ako evanjelický kňaz v Roštári pri Rožňave, v Kukovej pri Gíraltovciach, Novom Klenovci, Pozdišovciach. V r. 1933 – 45 bol evanjelickým kňazom v Očovej, v r. 1945 – 53 vo Zvolene, kde bol aj zvolenským konseniorom a seniorom.

V r. 1953 – 58 pôsobil ako biskup východného dištriktu v Košiciach. Od r. 1958 žil na dôchodku v Lovinobani. Popri svojich pastoračných povinnostiach sa venoval aj kultúrno-osvetovej a publicistickej činnosti. Skomponoval niekoľko článkov s náboženskou tematikou, ktoré uverejňoval v *Evanjelickom poslovi* spod Tatier. Knižne vydal svoju kázeň (1930).

Tento článok som vypracoval s pomocou Biografického lexikónu Slovenska 5. zv. Km - L, Martin, Slovenská národná knižnica 2013, s. 356.

Július Krčméry zomrel 9. 2. 1968 v Lovinobani, pochovaný je na cintoríne Zlatý potok vo Zvolene.

Jozef Paučo

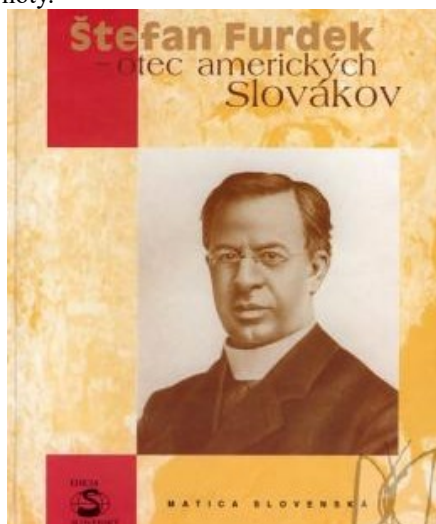
Ideológ, publicista, novinár, exilový pracovník **PhDr. Jozef Paučo** sa narodil 26. 2. 1914 v Píle, okres Lučenec. Ľudové školy navštevoval v Budinej a Divíne, študoval na gymnáziách v Nitre a Rimavskej Sobotě.

Pokračovanie na s. 5

V r. 1936 – 41 v štúdiu pokračoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, od r. 1942 PhDr.

V r. 1936 – 38 pôsobil ako obvodný tajomník Hlinkovej slovenskej ľudovej strany v Bratislave, redaktor dvojtyždenníka *Nástup*, neskôr osobný tajomník prezidenta Jozefa Tisa. V r. 1938 – 45 pracoval ako novinár a redaktor mesačníka *Napred* v Bratislave. V apríli 1945 emigroval do Rakúska, v r. 1946 do Nemeckej spolkovej republiky. Pôsobil v Mníchove, bol zakladateľom a vydavateľom politicko-kultúrneho časopisu *Slobodné Slovensko*.

Od r. 1950 žil v Middletowne (USA), kde spočiatku pôsobil ako pomocný redaktor časopisu *Jednota*. V r. 1953 – 58 bol redaktorom *Bulletinu SNR* v zahraničí, od r. 1964 majiteľom a vydavateľom novín *Slovák* v Amerike, ročníek *Literárny almanach Slováka* v Amerike, v ktorých vychádzali diela slovenských emigrantských spisovateľov – Rudolfa Dilonga, Michala Gerdelána, J. C. Hronského, Karola Strmeňa, Františka Vnuka, Gorazda Zvonického a i. V r. 1950 – 58 bol predsedom americkej pobočky SNR v zahraničí, v r. 1955 – 61 jej generálny tajomník, od r. 1962 generálny tajomník krajskej organizácie Slovenská liga v Amerike. Od r. 1970 sa stal jedným z vedúcich činiteľov Svetového kongresu Slovákov, členom Prvej katolíckej slovenskej jednoty.

Ťažisko jeho exilovej tvorby spočívalo v publicistike, vojnovú Slovenskú republiku a jej prezidenta obhajoval v dielach *Tisov odkaz* (1953), *Pod zástavou kresťanskej demokracie* (1957), *Slováci a komunizmus* (1957). Vo viacerých svojich dielach sa zamýšľal nad dejinami slovenského krajského života v Amerike – *Štefan Furdek a slovenské prístahovalectvo* (1955),

Slovenská rehoľa sestier sv. Cyrila a Metoda (1957) a i. V exile publikoval v krajských periodikách, zaslúžil sa o zdokumentovanie dejín slovenského života v zámorí.

Tento článok som vypracoval s pomocou nasledovnej literatúry: Biografický lexikón Slovenska 7. zv. O - Q, Martin, Slovenská národná knižnica 2020, s. 266 - 267.

PhDr. Jozef Paučo zomrel 18. 11. 1975 v Middletowne (PA, USA).

Ladislav Šášky

Historik umenia, pamiatkár, muzeológ PhDr. Ladislav Šášky sa narodil 30. 1. 1926 v Divíne, okres Lučenec. Základnú školu navštevoval v r. 1932 – 37 v rodnej obci. V r. 1937 začal študovať na gymnáziu v Lučenci, no po pripadnutí Lučena Maďarsku na jeseň 1938 pokračoval v štúdiu na gymnáziu vo Zvolene, kde v r. 1945 zmaturoval. V r. 1945 – 48 študoval na Československej štátnej katolíckej bohosloveckej fakulte v Bratislave. V r. 1948 – 52 v štúdiu pokračoval v odboroch dejiny umenia, história a archeológia na FF UK v Bratislave. Za svoju dizertačnú prácu „Klasicistická architektúra na Slovensku“ získal v r. 1952 doktorát filozofie. Po ukončení štúdia na FF UK absolvoval nadstavbový kurz pre pracovníkov štátnej pamiatkovej starostlivosti na ČVUT v Prahe.

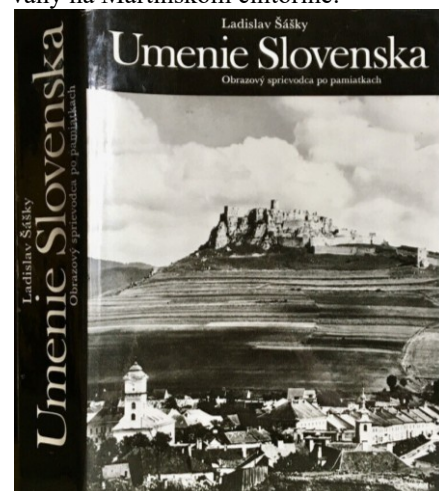
V r. 1951 – 58 bol odborným pracovníkom Slovenského pamiatkového ústavu v Bratislave, na pôde ktorého rozvinul výskumnú, odbornú a publikačnú činnosť. Zúčastnil sa na vytváraní koncepcie štátnej pamiatkovej starostlivosti, no najdôležitejšou úlohou ústavu bola záchrana a obnova pamiatok na Slovensku. Od r. 1956 do konca života

externe prednášal na Katedre reštaurovania VŠVU v Bratislave. Dlhé roky prednášal i na Katedre archeológie a muzeológie Univerzity J. E. Purkyně (od r. 1990 Masarykova univerzita) v Brne. V r. 1958 – 65 bol odborným pracovníkom Mestského múzea v Bratislave, v r. 1965 – 73 Slovenského národného múzea (SNM) v Bratislave. V r. 1973 – 88 bol riaditeľom Historického ústavu SNM v Bratislave. Do dôchodku odišiel v r. 1992, zvyšok života strávil v Bratislave.

Okrem celého radu článkov a štúdií v odborných periodikách bol autorom a spoluautorom viacerých sprievodcov po Bratislave (preložených do niekoľkých jazykov) i spoluautorom *Dejín Bratislavy* (1966, 1982). Bol tiež spoluautorom 4-zväzkového diela *Súpis pamiatok na Slovensku* (1967, 1968, 1969, 1978). Ďalej to boli publikácie: *Héro a Leandros* (BA, Pallas 1976), *Bratislavské rokoko* (BA, Tatran 1982), *Kamenná krása našich miest* (Martin, Osveta 1981), *Umenie Slovenska* (BA, Tatran 1988 aj v nemčine), *Bratislava, mesto na Dunaji* (BA, Smena 1992) a i. V r. 1989 vyšla vo vydavateľstve Osveta v Martine regionálna vlastivedná monografia *Novohrad*, do ktorej napísal kapitolu *Stavebné a umelecké pamiatky*. Bol to asi pozdrav a poďakovanie „rodnej hrudi“.

Jeho dlhoročný spolupracovník PhDr. Peter Maráky si na neho v časopise *Pamiatky a múzea* spomína takto: „... nebol zberateľom titulov a predsa bol nediskutovateľnou autoritou. Pracoval vedecky, ale neprestával myslieť na problémy každodenné. Aktívny temer do posledného dňa, nikdy nestál v ceste mladším, veľkoryso odovzdával vedomosti a skúsenosti ...“

PhDr. Ladislav Šášky zomrel 11. 2. 1994 v Bratislave, kde je pochovaný na Martinskom cintoríne.

Zuzana Vassányiová

Hudobná pedagogička, organistka, dirigentka **Zuzana Vassányiová**, rodená Sörössová, sa narodila 27. 2. 1930 na reformovanej fare v Lučenci. Jej otcom bol kalvínsky kňaz a biskup Béla Sörös (1877 – 1939), ktorý v Lučenci pôsobil od r. 1906. Mamička Mária Zuzana, rodená Karafiáthová (1897 – 1986), bola ženou v domácnosti. Zuzana vyrastala spolu so svojou o rok staršou sestrou Lillou. Pre jej detstvo boli príznačné nádherné tóny organu, ktoré do jej domova doliehali z blízkeho kostola. Keď rodičia videli jej záujem o hudbu, začali ju učiť hre na klavíri. Zuzana veľa cvičila a úspešne napredovala.

Na jeseň v r. 1939 jej náhle zomrel otec. Ako 9-ročná sa dostala na Cirkevné kalvínske dievčenské lýceum do Kecskemétu. Jej sestra Lilla vynikala v prírodovedných predmetoch, kým Zuzana získala viacero ocenení v literatúre, hudbe či kresbe. Do tohto všetkého zasiahla druhá svetová vojna. Bombardovanie rodina prežila v Lučenci. V r. 1948 celá rodina dostala československé štátne občianstvo. Maturitná skúška oboch dievčat sa v školskom roku 1947/48 vydarila na výbornú, no pred nimi bol ešte rok praktickej prípravy na pedagogickú dráhu. V tomto období sa v Maďarsku začala realizovať prestavba vyučovania spevu a hudby na tzv. Kodályov systém. Zuzana si so záujmom osvojila túto solmizačnú metódu. Na odporúčanie jej učiteľa hudby Lajosa Kálmána ukončila dirigentský kurz a následne aj vedenie speváckeho zboru.

V r. 1949 položili obe sestry doma na stôl pred svoju matku svoje vynikajúce diplomy. Lilla sa neskôr

vydala za učiteľa a vrátila sa do Kecskemétu. Zuzana nastúpila ako učiteľka do školy s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) v obci Žihárec v okrese Šaľa. Po dvoch rokoch získala učiteľské miesto na vtedajšej meštianskej škole s VJM vo Filakove (1951), na ktorej bol riaditeľom Tibor Kalmár. Z ďalších kolégov tu vtedy pôsobili: Zuzana Nagyová, Lajos Tóth, dr. Lajos Lóska, János Kálosi, Aurél Vassányi – s ktorým v r. 1954 uzavrela manželstvo. Postupom času sa stala matkou troch detí.

Jej spevácke zbory boli pravidelnými účastníkmi na mestských slávnostiach vo Filakove, ale obstáli aj v okresných, krajských či celoštátnych súťažiach. V r. 1978 založila vo Filakove ženský spevácky zbor, s ktorým po čase získala pekné úspechy na celoslovenskej súťaži Tavaszi szél vizet áraszt (Jarný vietor vody vzdúva) v Dunajskej Strede, ako aj na Kodályových dňoch v Galante. Tento spevokol viedla päťnásť rokov, funguje dodnes a je stabilnou súčasťou kultúrneho života vo Filakove.

Ako učiteľka si v predchádzajúcom režime nemohla sadnúť za organ. No keď filakovský Zbor pre občianske záležitosti (ZPOZ) zakúpil pre svoje potreby elektronický organ, zainteresovaní ju požiadali, aby na ňom hrala pri sobášoch, uvítaní detí do života či pri príležitosti životných jubileí občanov. ZPOZ-áčku činnosť vykonávala každú sobotu popoludní ešte aj v r. 1984 po svojom odchode do dôchodku.

Hudobná pedagogička Zuzana Vassányiová zomrela 19. 2. 1994 vo Filakove, pochovaná je na kalvínskom cintoríne v Lučenci.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Iné významné výročia

• Osobnosti

HAAN, Ján – 245. výročie narodenia (3. 2. 1779 Ábelová), veršovník, prírodovedec. Študoval aj v Lučenci, od r. 1809 pôsobil ako farár v Sámsonháze a od 1818 v Békešskej Čabe. Venoval sa prírodným vedám a popularizácii poľnohospodárskych poznatkov medzi ľuďom.

PEKÁR, Štefan – 195. výročie narodenia (8. 2. 1829 Pondelok), cirkevný historik, publicista. Bol členom Malohontskej učenej spoločnosti, v ktorej

ročenkách uverejnil básne a príspevky s dokumentárnym významom pre poznanie snáh gemerských vzdelancov v období osvietenstva. V oblasti ľudových výchovy bojoval proti poverám a šíril vzdelanosť, dbal na rozvoj a hmotné zabezpečenie cirkevného školstva, spracoval históriu cirkvi v Pondelku, vrátane životopisov kazateľov a učiteľov. Roku 1824 bol vyznamenaný krajským miestodržiteľom za obetavosť počas morovej epidémie.

MARÓTHY-ŠOLTÉSOVÁ, Elena – 85. výročie úmrtia (11. 2. 1939 Martin), prozaička, redaktorka, kritička, publicistka. Dcéra básnika Daniela Maróthyho. Ľudovú školu navštevovala v Luboreči, dievčenskú v Lučenci. Bola predsedníčkou Živeny (1894 – 1927), uznávaná osobnosť slovenského ženského hnutia. Z diel: román *Proti prúdu* (1894), novela *Prvé previnenie* (1896), vrcholným dielom boli zápisky *Moje deti* (1923 – 24), memoáre *Seдемdesiat rokov života*. Narodila sa 6. 1. 1855 v Krupine.

BOTOŠ, Eugen – 70. výročie narodenia (12. 2. 1954 Lučenec), huslista, dirigent, hudobný skladateľ. Pôsobil ako huslista v Slovenskom ľudovom a umeleckom kolektíve (SĽUK) v r. 1972 – 89, r. 1990 založil Violin Orchestra Bratislava.

HORÁK, Jozef, JUDr. – 80. výročie narodenia (13. 2. 1944 Halič). Vzdelanie postupne získaval na Osemročnej strednej škole (OSŠ) v Haliči (1950 – 58), na Strednej všeobecno-vzdelávacej škole v Lučenci (1958 – 62) a Právnickej fakulte UK v Bratislave (1962 – 67). Roku 1972 obhajobou rigorózneho práce a záverečnou skúškou získal titul JUDr. Počas štúdií na VŠ pracoval ako vedecký aspirant Katedry správneho a finančného práva Právnickej fakulty UK. Autor štúdií a článkov v odborných časopisoch, príspevkov v novinách. Pre deti písal do časopisu „Včielka“. Publikoval aj básne pod pseudonymom Juraj Hôrny. Zomrel 4. 5. 1972 v Haliči.

OŽĎANSKY, Margit, rod. Herzog – 120. výročie narodenia (14. 2. 1904 Lučenec), tenistka, majsterka Slovenska, dcéra majiteľa liehovaru Herzog a Kohn v Lučenci. Zomrela 8. 3. 1998 v Kolíne nad Rýnom (Nemecko).

BLANÁR, Vincent – 90. výročie narodenia (14. 2. 1934 Čakanovce), pedagóg, ilustrátor, výtvarník. Od r. 1971 učil na základných školách v Revúcej (bol tu i riaditeľ), od r. 1991 až do nástupu do dôchodku pôsobil v Základnej umeleckej škole v Revúcej. Je autorom súboru kresieb historických pamiatok regiónu Gemera. Podieľal sa aj na výtvarnom spracovaní náučných chodníkov v Gemeri. Je autorom ilustrácií v monografii „Muránska Zdychava“ od Jána Galla a ilustrátorom 7 knižných vydaní poľovníckych príbehov od Mokrólúčana Rudolfa Strinku a knihy Maroša Detka „Národný park Muránska planina“. Jeho kresby boli použité v knihách „Žmeň rozprávok spod Muráňa“ a „Kytka piesní spod Muráňa“ od Bystríka Muránskeho.

KLEMPÁR, František, st. – 80. výročie narodenia (15. 2. 1944 Spišská Stará Ves), učiteľ Ľudovej školy umenia (LŠU) v Lučenci, od r. 1983 vyučoval hru na klavíri v pobočke v Poltári. Pôsobil aj ako lektor pri Okresnom osvetovom stredisku v Lučenci. Zomrel 13. 10. 1990 v Lučenci.

FORGÁCH, Alexander I. – 130. výročie úmrtia (18. 2. 1894 Halič), gróf, šľachtic, novohradský župan, veľký poľovník, zakladateľ poľovníckeho revíru v okolí Haliče, c. k. komorník a cisársky vojenský intendant, poľný komisár ruských vojsk, zákonný poradca v Novohradskej župe, potom v Pešti. Za svoje zásluhy získal viacero vyznamenaní, ktoré sú spracované v DVD knihe autora J. Hikera, *FORGÁCHOVCI šľachtici z Gýmeša a HALIČE* (vydalo JSS, 2016, s. 102 a 103). Narodil sa 20. 8. 1816 v Balážskych Ďarmotách.

JÓNA, Eugen, PhD., CSc. – 115. výročie narodenia (20. 2. 1909 Veľká Suchá, dnes Hrnčiarska Ves), jazykovedec – dialektológ, historik slovenského jazyka, dlhoročný hlavný redaktor časopisu Slovenská reč a pracovník Matice slovenskej a Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV (1950 – 1985). Eugen Jóna je známy ako spoluautor viacerých základných kolektívnych diel slovenskej jazykovedy, napr. matičného *Slovníka spisovného jazyka slovenského* (1946 – 1949), *Pravidiel slovenského pravopisu* (1953), *Slovníka slovenského jazyka* (1968),

Slovenského historického slovníka, 2. zväzku *Dejín spisovnej slovenčiny* a i. Osobitne sa cenia jeho rozsiahle analytické štúdie o významných jazykovedných a kultúrnych osobnostiach 19. storočia – Pavlovi Jozefovi Šafárikovi, Jurajovi Palkovičovi, Ľudovítovi Štúrovi, Jozefovi Miloslavovi Hurbánovi... Začiatkom roka 2006 sa vďaka potomkom profesora Eugena Jónu stala jeho osobná knižnica súčasťou knižnice Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. Išlo asi o 1000 kníh a na počesť jej bývalého majiteľa ju nazvali Bibliotheca Ioniana. Zomrel 25. 11. 2004 v Bratislave.

RADIČ, Ondrej – 165. výročie narodenia (20. 2. 1859 Kokava nad Rimavicou), hudobník, tvorca *Vrchárskej nälady*, viedol vlastnú hudobnú cigánsku školu. Zomrel 29. 7. 1923 v Kokave nad Rimavicou, kde je aj pochovaný. Obec mu dala zhotoviť náhrobný kameň (2008).

ZAJAC, Pavol – 110. výročie narodenia (20. 2. 1914 Kokava nad Rimavicou), učiteľ, folklorista, dlhoročný vedúci DFS Kokavan. Zomrel 10. 2. 2000, pochovaný je v Kokave nad Rimavicou.

TANOSSOVÁ, Gabriella – 85. výročie narodenia (22. 2. 1939 Budapešť), stavebná technička, konštruktérka, projektantka. Študovala na maďarskej Jedenástročnej strednej škole (JŠŠ) vo Fiľakove (1954 – 56).

KUSÝ, Martin, prof., Dr., Ing. arch. – 35. výročie úmrtia (24. 2. 1989 Bratislava), architekt, vysokoškolský pedagóg, odborný publicista, zaslužilý umelec. Pedagogicky pôsobil na VŠVU v Bratislave (1964 – 89), 1968 – 72 prorektor. Robil architektúru vo všetkých typologických podobách. Projekty: *Oravská priehrada* (1949 – 50), *Sídliisko pri železničnej stanici v Banskej Bystrici* (1953), *Galéria Ľudovíta Fullu v Ružomberku* (1962) a i. Narodil sa 14. 11. 1916 v Dobroči.

HORÁK, Gejza, PhD., CSc. – 105. výročie narodenia (25. 2. 1919 Halič), jazykovedec, pedagóg, publicista. Ľudovú školu navštevoval v Haliči (1925 – 29), Reformné reálne gymnázium (1929 – 35) a Učiteľský ústav (1935 – 39) v Lučenci, Filozofickú fakultu UK v Bratislave (1944 – 48) – slovenský jazyk, filozofia. V rokoch 1948 – 84 vedúci vedecký pracovník Jazykovedného ústavu SAV Bratislava. Autor viacerých publikácií: *Nárečie Pohorelej* (1955), *Jazykové prechádzky prózou* (1989) a i. Príspevky do časopisov – Slovenská reč, Kultúra slova. Redaktor rozhlasovej jazykovej poradne (1952 – 68). Študijné pobyty – Paríž, Moskva, Köln (1960 – 70). Ocenenia: Cena SAV za vedecko-popularizačnú činnosť (1984, 1994), Zlatá plaketa Ľudovíta Štúra SAV (1994). V rokoch 1992 – 96 predseda Jazykovedného odboru Matice slovenskej. Zomrel 28. 8. 2003 v Bratislave.

PALKOVIČ, Juraj – 255. výročie narodenia (27. 2. 1769 Rimavská Baňa), osvietenský spisovateľ. V rokoch 1794 – 1796 bol profesorom na gymnáziu v Lučenci.

FEJEŠ, Ľudovít, Ing. – 85. výročie narodenia (27. 2. 1939 Rimavská Sobota), strojný inžinier, bývalý primátor mesta Fiľakovo. Je autorom rôznych zlepšovacích návrhov realizovaných na vykurovacích zariadeniach v závode Kovosmalt Fiľakovo. Je spoluautorom patentu *Regulácia sekundárneho vzduchu u kotlov do 50 kWh*. Bol primátorom Fiľakova (1994 – 2002). Zomrel 29. 1. 2013 vo Fiľakove.

Blažujeme

Peter Janků

- slovenský scénograf, pesničkár, publicista, dramatik sa dožíva 50 rokov. Absolvoval Univerzitu Mateja Bela v Banskej Bystrici a Vysokú školu múzických umení v Bratislave (scénické a kostýmové výtvarníctvo u scénografa Aleša Votavu). V roku 2011 po obhájení dizertačnej práce pod názvom *Scénický obraz súčasnosti* získal na Ústave umeleckej a literárnej komunikácie UKF v Nitre titul Ph.D. a v roku 2019 ArtD. v študijnom odbore divadelná réžia a dramaturgia na VŠMU v Bratislave.

- ♦ Ako umelecký šéf výpravy a zástupca umeleckého šéfa opery pôsobil v Štátnej opere v Banskej Bystrici (2000 - 2002). V rokoch 2012 - 2015 zastával pozíciu riaditeľa Umelecko-dekoračných dielní SND. V rokoch 2017 až 2022 pôsobil ako šéfdramaturg a intendant Rádia Devín a digitálnych rádii RTVS.
- ♦ Popri práci scénografa v slobodnom povolani bol od roku 2003 do roku 2012 redaktorom, režisérom, dramaturgom a tím lídrom v redakciách publicistiky – TV Markíza, TA3, Slovenská televízia (neskôr RTVS).
- ♦ Je autorom viac ako 100 scénických a kostýmových výprav, vrátane troch filmov a jedného televízneho seriálu. Ako scénograf spolupracoval s divadlami na Slovensku i v zahraničí. Ako folkový a gospelový pesničkár, autor hudby a textov, vydal 11 CD albumov a na stovkách koncertov sa predstavil nielen v Čechách a na Slovensku, ale i v širšom zahraničí.
- ♦ Za svoju scénografickú, divadelnú, novinársku a pesničkársku činnosť získal niekoľko celoslovenských aj medzinárodných ocenení. V roku 2010 sa stal laureátom súťaže DRÁMA 2010, ako aj držiteľom Ceny Slovenského rozhlasu za divadelnú hru *Kamene života*, ktorá bola v roku 2012 zaradená medzi 120 najlepších európskych divadelných hier. Je držiteľom prestížnej ceny Fra Angelico za trvalý prínos pre kresťanskú kultúru v slovesnej oblasti. Pre Slovenský rozhlas ako režisér a autor pripravil 9 rozhlasových hier.

Stalo sa v regióne

Netvoríme do "šuflíka"

Skupina výtvarníkov, ktorá sa združuje pri NOS v Lučenci, je pestrou zostavou ľudí rôzneho veku, pôvodu a rozmanitého profesionálneho zamerania či vzdelania. Nájdeme medzi nimi autorov s vyspelou autorskou formou výtvarnej výpovede, hľadačov/hľadačky vnútornej harmónie, nesmelých začiatočníkov či odhodlaných obrancov svojich výtvarných zásad. Ich tvorba neprekvapuje sledovaním najnovších trendov, skôr dodáva istoty hľadaním overených, tradičných hodnôt. Svoju úlohu v tomto hrá určite aj skutočnosť, že najbližšie okolie je často prvým kritikom, obdivovateľom, či vďačným prijímateľom týchto výtvarných diel. Potešíť niekoho blízkeho je častým podnetom vzniku diel týchto autorov. Nezanedbateľným podnetom k tvorbe je tiež túžba po sebarealizácii a sebazdokonaľovaní. Môžeme povedať, že je hnacím motorom väčšiny autorov lučeneckého výtvarného štúdia.

Každý mysliaci, cítiaci človek nosí v sebe množstvo otázok, na ktoré neexistujú zaručené odpovede. Jednou z foriem hľadania odpovedí na ne je výtvarná tvorivá činnosť. V súčasnosti existuje množstvo možností na kontakt s výtvarným umením, či už v knižnej, tlačenej podobe alebo na internete. Napriek tomu jedna z najdôležitejších foriem učenia sa je konfrontácia artefaktov. Postaviť, alebo zavesiť vedľa seba diela rôzneho charakteru znamená zdôraznenie ich odlišností, príbuzností ich emocionálneho náboja, či racionálnej úvahy. Rozmanitosť výtvarného prejavu zúčastnených autorov nám ukazuje relatívne malý segment prežívania reality, jej výber nás často odkazuje do snového intímneho sveta, ktorý možno existuje len v našich predstavách, aj keď sa nápadne podobá na ten skutočný.

Konzultácia a konfrontácia prinesených prác je veľmi dôležitou súčasťou týchto stretnutí, dať priestor na vyjadrenia sa autorom, lektorom, zúčastneným.

Pokračovanie na s. 9

S týmto zámerom sme sa stretli v Malej sále Novohradského osvetového strediska pod odborným vedením lektora prof., doc. Štefana Balázsa, ArtD., akad. mal., ktorý svojimi dobre mienenými radami posúva vpred tvorbu jednotlivých autorov. Stretnutia sa zúčastnilo 18 záujemcov – členov OŠ AVT. Sme však otvorení pre všetkých záujemcov zo širokej verejnosti, ktorí sa zaoberajú vizuálnym umením. Stačí ak sa u nás zaregistrujú, aby sme ich vedeli informovať o pripravovaných podujatiach v tejto oblasti. Konzultácie majú regionálny charakter.

Činnosť sa zameriava aj na výstavnú prezentáciu na rôznych regionálnych, krajských a celoštátnych súťažných výstavách. Posun vpred je viditeľný, čo dokazujú výsledky od regionálnych až po celoštátne kolá súťažnej výstavy Výtvarné Spektrum, čo potvrdzuje opodstatnenosť takýchto stretnutí, zároveň zviditeľňuje prácu NOS a jeho reprezentáciu v rámci celého Slovenska – a toto je jedným z hlavných poslanií našej inštitúcie.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Renata Ádamová

Slovo v hlavnej úlohe – seminár pre pedagógov

*Novohradské osvetové stredisko v Lučenci pripravilo v rámci projektu **Slovo v hlavnej úlohe seminár pre pedagógov základných škôl, ktorí pracujú s deťmi recitátormi.***

Seminár sa uskutočnil 5. 2. 2024 v priestoroch Novohradského osvetového strediska a zúčastnilo sa ho 19 pedagógov. Odbornou lektorkou podujatia bola dramaturgička, režisérka, tvorkyňa divadla poézie, metodička NOC pre umelecký prednes a divadlo poézie **Mgr. art. Renata Jurčová.**

Účastníci vzdelávania sa zaoberali jednotlivými fázami vzniku umeleckého prednesu od výberu textu, cez interpretáciu až k realizácii umeleckého prednesu.

V úvode do problematiky umeleckého prednesu hovorili o tom, čo je umelecký prednes, prečo ho robíme, ktorý text považujeme za umelecký, ako a kde hľadať umelecký text. Veľmi dôležitou súčasťou umeleckého prednesu je naučiť sa správne dýchať, uvedomiť si, kde sa tvorí hlas a naučiť sa správne artikulovať.

Lektorka preto účastníkom názorne predviedla, ako robiť jednotlivé cvičenia, aby si recitátori tieto techniky osvojili a aby boli dobre pripravení na prednes.

Pokračovanie na s.10

V ďalšej časti seminára hovorila lektorka o využívaní mimoslovných prostriedkov v umeleckom prednese a v závere sa venovala kritériám hodnotenia umeleckého prednesu.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Mgr. Milada Bolyošová

Fašiangy na osвете do Lučenca priniesli rozlúčku s obdobím zábav, bálův a tancovačiek

Novohradské osvetové stredisko, kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja, aj v tomto roku zorganizovalo veľkolepú rozlúčku s obdobím zábav, bálův, tancovačiek či plesův. Obľúbené podujatie **Fašiangy na osвете** sa uskutočnilo **9. februára 2024** v priestoroch **Novohradského osvetového strediska** (Ulica J. Kármána 2/2, Lučenec). Organizátori aj tentokrát programom potešili. Ulicami mesta prešiel hudobný fašiangový sprievod v maskách, ktorý bol súčasťou podujatia lučeneckých osvetárov.

„Snažili sme sa priniesť do nášho mesta rozlúčku s obdobím zábav, bálův a tancovačiek. Podujatie odštartovalo speváckym a tanečným programom folklórneho súboru Hrnčiarka z Hrnčiarskych Zalužian, heligonkárov z Novohradu a najmladších

folkloristov z detského súboru Radosť z Lučenca v obchodnom centre Galéria na Námestí republiky, ktoré bolo aj začiatkom hudobného fašiangového sprievodu v maskách. Takmer stočlenný sprievod viedol ulicami mesta cez OC Stred (PRIOR) až na rozsvietené nádvorie Novohradského osvetového strediska, kde pokračoval náš bohatý kultúrny program,“ povedal riaditeľ Novohradského osvetového strediska Stanislav Spišiak.

O hudobný program a zábavu počas podujatia sa postarali regionálne folklórne telesá z Novohradu a Malohontu, ľudová hudba či heligonkári: **Detský folklórny súbor Radosť z Lučenca**, **Novohradskí heligonkári Gaberovci z Lučenca**, **Folklórny súbor Ipeľ z Lučenca**, **Folklórny súbor Hrnčiarka z Hrnčiarskych Zalužian** a **Ľudová hudba Petra Fizoľu z Kóvavy nad Rimavicou**.

Pokračovanie na s. 11

V ponuke bola aj tradičná gastronómia tohto obdobia v podobe šišiek, zabíjačkových špecialít či kotlíkovej kapustnice.

Deti sa realizovali v dielničke tradičných remesiel. Pracovali s hlinou na hrnčiarskom kruhu a vyskúšali si aj iné tradičné remeselné praktiky. Na záver podujatia členovia FS Hrnčiarka a DFS Radosť pochovali basu a odprevadili ju na 40-dňový odpočinok.

Bc. Milan Gabera, kultúrno-osvetový pracovník NOS

OSVETÁRI

Ján Banský, Milan Gabera, Karol Galcsik, Stanislav Spišiak
vyrobili na X. KLOBÁSOVEJ OFENZÍVE
tretiu najchutnejšiu klobásu!

Rozlúčiť sa s basou a vyprevadiť ju na zaslúžený štyridsaťdňový odpočinok prišlo v nedeľu 11. februára 2024 do areálu mestskej tržnice asi 400 návštevníkov z celého Novohradu. Rituálu pochovávania basy v podaní folkloristov z detského súboru Jánošík predchádzal bohatý šesťhodinový program plný ľudovej hudby, tanca, súťaží, zabíjačkových špecialít, ochutnávky vín a výrobkov z lučeneckého mäso-kombinátu Mecom, tvorivých dielní s CVČ a bohatej tomboly. Kolorit podujatia doplnili aj remeselníci, držiteľia certifikátu Regionálny produkt Novohrad.

Od skorého rána tržnicou rozvonievali jaternice, klobásy, guláš z diviny, držkový perkelt, zabíjačková kapustnica či iné mäsové špeciality. Aj v tomto roku bola súčasťou fašiangov súťaž družstiev vo výrobe klobás, pod názvom X. KLOBÁSOVÁ OFENZÍVA. Odborná porota pod vedením Zoltána Ďurčika po dlhom zvažovaní napokon rozhodla o tom, že najchutnejšia klobása vyrobená na tržnici pochádzala z „dielne“ tímu HRČIACI. Druhým miestom bol ocenený tím KUBO (mäsiareň na tržnici) a tretí skončili osvetári z Novohradského osvetového strediska v zložení: Ján Banský, Milan Gabera, Karol Galcsik, Stanislav Spišiak.

„Do súťaže sme išli s cieľom aj takouto formou na verejnom podujatí zviditeľňovať našu inštitúciu.

Pokračovanie na s. 12

Samozrejme máme radi klobásky a radi ich aj robíme. Naše klobásky nám veľmi chutili a najmä teraz po zaúdení sú fantastické. Obsahujú okrem bravčového aj kvalitne jenie mäso a sú ochutené a okorenené podľa vynikajúcej tajnej receptúry. S tretím miestom sme spokojní sčasti, preto sa pokúsime do budúca ešte zlepšiť a súťaž vyhrať. Vieme, kde môžeme ešte na sebe popracovať," povedal kapitán družstva Novohradského osvetového strediska Stanislav Spišiak. Porota napokon rozhodla o tom, že štvrté miesta brali družstvá: Jedáleň u Duška, Trinásty (predajňa elektroniky) a Seniori Podrečian.

V kultúrno-spoločenskom programe účinkovali: Ľudová hudba Ďateľinka z Trebeľoviec pod vedením Ondreja Molotu, Detský folklórny súbor Jánošík z Filákova, Ľudová hudba Ondreja Radiča z Kokavy nad Rimavicou, heligonkár Peter Mužík z Málnica, Detský folklórny súbor Radosť z Lučenca pod vedením Marcely Janštovej.

Vhodným doplnkom programu boli v pestrom oblečení choduliari z Harry Teater Banská Bystrica. O dobrú náladu sa aj tentokrát postaral ľudový zabávač a imitátor Martin Kopor z Hriňovej v kostýme „peknej“ nevesty s bruškom.

Ján Šnúrik, foto: Milan Alberti

Matičné páračky

Miestny odbor Matice slovenskej v Lučenci a Dom Matice slovenskej v Lučenci zorganizovali novohradské páračky. V minulosti patrili páračky k tradičným zimným ženským prácam. Nechceme zabudnúť, pri akých udalostiach sa stretávali naši predkovia cez dlhé zimné večery. Dôležitou činnosťou žien na dedinách boli stretnutia pri páraní peria.

Toto podujatie sa konalo 2. 2. 2024 v Dome Matice slovenskej v Lučenci. Všetko bolo tak ako v minulosti: kopy jemného peria, šikovné ženské ruky, chlapi so šedinami aj s heligonkou, veselými pesničkami a dobrou náladou, spomienky na detstvo či mladosť. A hlavne nechýbala chuť pripomenúť si nádherný slovenský zvyk, ktorý kedysi spájal susedov, rodiny, kamarátov, celú dedinu. V kultúrnom programe vystúpil Folklórny súbor Ipeľ z Lučenca a heligonkári Ondrej Čiešok, Matúš Pauer a Miro Bednár. Okrem šikovných rúk našich páračiek nechýbalo ani tradičné pohostenie, ktoré od rána pripravovali matičiarky: chutné krapne či pampúchy, čaj vylepšený rumom. Okrem rôznych koláčov sa podávala aj varená osladená kukurica s makom a maslom. Ženám – páračkám to veľmi chutilo a počas podujatia vládla skvelá atmosféra. Organizátori ďakujú všetkým účinkujúcim, zúčastneným, a dúfajú, že sa táto nádherná akcia opäť podarí zorganizovať o rok.

Jozef Paulenka, člen MO MS Lučenec

DIELNIČKA 2024

AKTUÁLNE PODUJATIA

VEREJNOSŤ:

- UCELENÝ KERAMICKÝ KURZ (CELÝ ROK) PRIEBEŽNE
- HLINA- KERAMICKÉ ZÁPICHY NA BYLINKY (FEB.- MAR.2024)
- VÝROBA KERAMICKÉHO TIENIDLA- VEĽKONOČNÁ TEMATIKA+ZDOBENIE KRASLÍC(MAREC 2024)
- VÝROBA SAMOZAVLAŽOVACEJ NÁDOBY OLLO ALEBO KERAMICKÝCH ČREPŇÍKOV (APR.2024)
- VÝROBA ZÁHRADNEJ PLASTIKY (PRIEBEŽNE)
- VÝROBA NAPÁJADLA PRE HMYZ (JÚN 2024)
- KURZ AKVARELU (SEPT.2024)
- KURZ VÝROBY SMALTOVANÝCH ŠPERKOV (OKT.2024)
- KURZ CÍNOVANIA (NOV.2024)
- KURZ VÝROBY PEČIATOK (PRIEBEŽNE)
- VÝROBA KOŠÍKOV A LÁMP/TIENIDIEL Z PEDIGU (PODĽA ZÁUJMU)
- PRÁCA S KOŽOU (PODĽA ZÁUJMU)
- PRÁCA S DRÔTOM-OPLETANIE (PODĽA ZÁUJMU)

ŠKOLY:

- PRÁCA S HLINOU A VÝROBA MASIEK
- ZDOBENIE VEĽKONOČNÝCH KRASLÍC
- KURZ KERAMIKY- TOČENIE NA KRUGU A MODELOVANIE (CELÝ ROK)
- RUKY OD HLINY- TVORIVÉ DIELŇE
- MAĽBA RÔZNYMI TECHNIKAMI (POURING MÉDIUM, POINTILIZMUS, ENKAUSTIKA)
- VYTVOR SI VLASTNÚ ŠÁLKU"- MODELOVANIE Z PLÁTOV
- VÝROBA KERAMICKÝCH ZVONČEKOV ALEBO INÝCH HUDOBŇÝCH NÁSTROJOV
- VÝROBA DEKORÁCIÍ Z DRÔTU ALEBO VIANOČNÝCH OZDÔB PEČIATKOVANÍM A VYTLÁČANÍM DO HLINY
- VÝROBA KERAMICKÝCH OZDÔB RÝPANÍM
- SENIORI- ZDOBENIE KRASLÍC
- SENIORI- VÝROBA DROBNÝCH PREDMETOV Z HLINY

KONTAKT:

VERONIKA KOLČÁK

DIELNICKA.NOS@GMAIL.COM

TEL.: 0918491688

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSTRICKÉHO
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

novohradské
osvetové
stredisko

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSŤRICKÉHO
SAMOSPRÁVNÉHO KRAJA

HLAVNÝ PARTNER
A ODBORNÝ GARANT

mládež SPIEVA

regionálne kolo
52. ročník celoštátnej
postupovej súťaže a prehliadky
detských a mládežníckych
speváckych zborov

Účinkujú:

- DSZ CAMPANELLA
BREZNIČKA
- pri ZUŠ LUČENEC
- DSZ KRISTÁLIK
pri ZUŠ POLTÁR
- DSZ SUPERAR
pri ZŠ Nám. A. H. Skutéhoho
VEBÝ KRTIŠ
- DSZ NÁDEJ
pri ZUŠ
RIMAVSKÁ SOBOTA
- MLÁDEŽNÍCKY
SPEVÁCKY ZBOR
pri SOŠ pedagogickej
LUČENEC

**6. 3. | 10:00
2024 | HOD.**

**Kultúrny dom
POLTÁR**

HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

Malá sála
NOS **70.**

OKRESNÉ KOLO
13. – 15. MAREC 2024, LUČENEC

Novohradské osvetové stredisko
- kultúrna inštitúcia
Banskobystrického samosprávneho kraja

pozyva neprofesionálnych fotografov a záujemcov na

KONFRONTÁCIE ...a ako ďalej

foto/stretnutie, pre každého, kto rád fotí
(aj mobilom)
a cíti potrebu sa zlepšovať

**2. 3.
2024 | 9:00
HOD.**

Malá sála
NOVOHRADSKÉHO
OSVETOVÉHO
STREDISKA
LUČENEC

LEKTOR:
Mgr. Miroslav
ZATKO
Banská Bystrica

Účastnícky
poplatok: 2,- €

Fotografie sa premiernu na plátno.
Lektor stretnutia
aj odporúča fotografie
na regionálnu výstavu.

Fotografie je potrebné
prilísiť na USB. Najviac 10 fotografií
(podľa uváženia autora).

Podujatie z verejných zdrojov
podporil
Fond na podporu umenia

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSŤRICKÉHO
SAMOSPRÁVNÉHO KRAJA

Mediálny partner:
REKUS

JAN KRAUS

**POVIEM VÁM,
NA ČO SA MÁTE
OPÝTAŤ**

28. 3. 19.00 HOD
**REDUTA
LUČENEC**

VSTUPENKY: MIC Lučenec
[predpredaj sk](#)

HUDBNÝ HOŠŤ
IVANA REGEŠOVÁ

ONE MAN SHOW

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSTRICKÉHO
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

novohradské
osvetové
stredisko

VÝTVARNÉ SPEKTRUM

regionálne kolo
61. ročník celoštátnej postupovej súťaže a výstavy
neprofesionálnej výtvarnej tvorby
Výtvarné spektrum 2024

29. 2. 2024

15:30 - rozborový seminár
s porotou regionálneho kola
Výtvarného spektra 2024

16:30 - vernisáž výstavy

29. 2. - 17. 3. 2024
Novohradské múzeum a galéria
Lučenec

NM
NG

VYHLASOVATEL
A ODBORNÝ GARANT

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

KAM ZA KULTÚROU**Novohradské osvetové stredisko**

– kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja

2. 3. **Konfrontácie ...a ako ďalej**
– stretnutie neprofesionálnych fotografov
Malá sála NOS o 9:00 hod.

6. 3. **Mládež spieva**
– regionálna prehliadka detských
a mládežníckych speváckych zborov
Kultúrny dom Poltár o 10:00 hod.

12. 3. **Hviezdoslavov Kubín**
– okresné kolo súťaže v umeleckom
prednese
Kultúrny dom Poltár o 9:00 hod.

13. 3. **Hviezdoslavov Kubín**
– okresné kolo súťaže v umeleckom
prednese I. kategória

14. 3. / II.-III. kategória

15. 3. /IV. kategória
Malá sála NOS Lučenec o 9:00 hod.

15. 3. **Kármánove dni**
– 75. výr. OV Csemadok
– udeľovanie ocenení za rozvoj kultúry
v Novohrade
MsKS Filakovo o 16:30 hod.

16. 3. **Vidiečanova Habovka**
– regionálna súťažná prehliadka detí –
solistov inštrumentalistov, spevákov,
speváckych skupín a ľudových hudieb
Kino Apollo Lučenec o 15:00 hod.

26. 3. – **Rozprávková skrinka**
– regionálna súťažná prehliadka detskej
dramatickej tvorby
Kultúrny dom Poltár o 9:00 hod.

**Pokračovanie uceleného keramického
kurzu pre začiatočníkov aj pokročilých**
Dátum / dátumy konania kurzu:
6., 13., 20. 3.

**Pokračovanie uceleného keramického
kurzu pre začiatočníkov aj pokročilých/
deti**

Dátum / dátumy konania kurzu:
6., 13., 20. 3.

**Výroba keramického tienidla-
veľkonočná tematika / zdobenie kraslíc
/ výroba veľkonočných dekorácií**
Dátum / dátumy konania kurzu: 20. 3.

Keramické zápichy na bylinky
Dátum / dátumy konania kurzu: 13. 3.

Točenie na hrnčiarskom kruhu
(termín podľa dohody so školami)

Kontakt: Veronika Kolčák/Nikovera,

0918 491 688, dielnicka.nos@gmail.com

Z podujatí bude vyhotovená fotodokumentácia
pre potreby a propagáciu aktivít NOS.
Zmena programu vyhradená!

Novohradská knižnica

– kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja

**V rámci Týždňa slovenských knižníc sa
uskutočnia podujatia**

4. 3. **Únia nevidiacich a slabozrakých
o 9:00 hod.** Naše ruky sú mnohokrát naše
oči, alebo ako vnímajú svet nevidiaci
a slabozrakí – beseda, určená žiakom
základných škôl

5. 3. **Tvorenie v nás o 8:30 hod.**
– budeme vyrábať kreatívne záložky do
kníh so žiakmi základných škôl

Je nás počuť o 15:30 hod. – online
čítanie pre verejnosť

5. 3. **Knihy zblížujú o 16:30 hod.**
Beseda so slovenskou spisovateľkou
románov pre ženy, Sylviou Bystričanovou,
určenou pre verejnosť, sa bude konať
v komunitnej sále. Podujatie je súčasťou
cyklu *Zaži knihu* v knižnici.

7. 3. **Záhady sveta o 9:00 hod
a 11:30 hod.**

O 9:00 hod. sa bude konať v komunitnej
sále prednáška o dinosauroch, spojená
s workshopom pre žiakov základných
škôl. O 11:30 hod. sa bude Dušan Valent
venovať téme zdravej výživy, táto
prednáška bude určená študentom
stredných škôl. Obe prednášky sú
súčasťou cyklu podujatí
S knihou k umeniu.

**Csontváry: Maliar slnečnej cesty
o 16:30 hod.**

Pre verejnosť sa uskutoční beseda spojená
s premietaním dokumentárneho filmu
o maliarovi T. Kosztkovi Csontvárym,
ktorý vznikol pri príležitosti otvorenia
jeho pamätného domu v Haliči.

8. 3. **Svet knižnice
o 8:00 hod. – 11:00 hod.**

– interaktívne rozprávanie spojené
s prezentáciou a výkladom
o Novohradskej knižnici, jej histórii,
ale aj súčasných projektoch a vízií
bude určené žiakom základných škôl.

Mesto Lučenec

– Mestský úrad, oddelenie školstva, sociálnych vecí, kultúry a športu

2. 3. – Športové podujatie Lyžovica
Zerenpach Látky

9. 3. – Divadelné predstavenie

Horúca sprcha
Kino Apollo

15. 3. – Detské predstavenie **Fíhatalalala**
Kino Apollo

27. – 28. 3. – **Veľkonočný jarmok
na Námestí republiky**
s pestrým programom

Filakovo

7. 3. **Čitateľská beseda
s Petrou Džerengovou**
*Miesto: Mestská knižnica vo Filakove
o 16:00*

7. 3. **Burza kníh**
*Miesto: Mestská knižnica vo Filakove
– vstupný vestibul
od 14:00 – 17:30*

14. 3. **Otvorenie turistickej sezóny
na hrade a výstavy
Kristíny Šuhajovej s názvom
„MIMOZA II“**
*Miesto: Filakovský hrad
– Bebekova veža o 16:30*

15. 3. **Oslavy výročia revolúcie 1848**
16:00 – Kladenie vencov
17:00 – Slávnostný program
Miesto: Mestské kultúrne stredisko

18. 3. **Historiky od susedov**
Divadelné predstavenie inšpirované
seriálom *Susedia*
Účinkujú: Andy Kraus, Viki Ráková,
Mírka Miškechová.
*Miesto: Mestské kultúrne stredisko
o 19:00*

21.3. **Otvorenie výstavy „Najnovšie
akvizície múzea“**
*Miesto: Mestské vlastivedné múzeum
– galéria o 16:30*

22. 3. **Mestský deň učiteľov**
*Miesto: Mestské kultúrne stredisko
o 15:00*

22. 3. a 26. 3. **Noc s Andersenom**
Rozprávkový večer pre ZŠ
s vyuč. jazykom slovenským
a pre ZŠ s vyuč. jazykom maďarským
*Miesto: Mestská knižnica vo Filakove
o 16:00*

31. 3. III. **Dobročinný veľkonočný ples**
*Miesto: Mestské kultúrne stredisko
o 19:00*

1. 4. XVII. **Palocka Veľká noc na
Filakovskom hrade**
Miesto: Hradný areál o 10:30